

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра загальної та практичної психології

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	«Психологія залежності» Курс викладається українською мовою.
Викладачі	Д.І. Куриця, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної та практичної психології
Профайл викладачів	https://moodle.kpnu.edu.ua/user/profile.php?id=4381
E-mail:	kurytsya@kpnu.edu.ua
Консультації	Консультації проводяться щосереди (14:05-15:40), місце проведення – аудиторія 21

2. Анотація курсу

Програма курсу з «Психології залежності» дає можливість ознайомитися та вивчити актуальні питання психології залежної поведінки, ознайомитися з основними напрямками реалізації соціально-психологічної профілактики залежної поведінки, основними методами діагностики та корекції залежної поведінки.

3. Мета та цілі курсу

Мета курсу: ознайомити студентів з основними закономірностями виникнення, формування залежностей, з причинами їхнього поширення, особливо серед молоді; ознайомити з можливостями профілактики на ранніх етапах та особливостями психологічної допомоги при різних формах залежної поведінки

Основні завдання дисципліни:

- Розкрити основні закономірності, чинники та механізми розвитку залежної поведінки людини.
- Проаналізувати основні види залежної поведінки.
- Розкрити специфіку проблем осіб, яким властиві прояви залежної поведінки.
- Визначити можливості профілактики залежностей на ранніх етапах формування.
- Ознайомити студентів з особливостями психологічної допомоги особам при різних формах залежної поведінки.
- Сприяти формуванню у студентів навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки

4. Формат курсу

Очний (offline)

5. Результати навчання

Програмні компетентності: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). Навички міжособистісної взаємодії. Здатність працювати в команді. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. Здатність дотримуватися норм професійної етики. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання: Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

В результаті опанування програми курсу з «Психології залежності» студенти повинні володіти знаннями з аналізу причинно-наслідкових зв'язків та специфіки прояву різних форм залежної поведінки, виявлення найбільш поширених форм залежної поведінки; вміти прогнозувати можливі напрямки та шляхи вирішення проблем особистості з залежною поведінкою.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Всі освітні програми/ спеціальності	Всі освітні програми/ спеціальності
Рік навчання/ рік викладання	другий / 2022-2023	другий / 2022-2023
Семестр вивчення	третій	третій
нормативна/вибіркова	вибіркова	вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС

Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	40 год.	16 год.
Лекційні заняття	20 год.	8 год.
Практичні заняття	20 год.	8 год.
Семінарські заняття	0 год.	0 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7. Пререквізити курсу

Передумовою для вивчення дисципліни «Психологія залежності» має бути вивчення таких дисциплін, як «Практикум з психодіагностики», «Теоретико-методологічні проблеми психології».

8. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.

9. Політики курсу

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

10. Схема курсу

К–ть акад. год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Матеріали	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
2 акад. год.	Тема № 1 Визначення феномену залежності. Класифікації залежностей.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 2 Чинники залежної поведінки.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 3 Хімічні види залежності. Алкогольна залежність.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 4 Хімічні види залежності Наркотична залежність.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції.	Присутність на лекції та активна	Згідно розкладу

					2. Анотувати прочитану додаткову літературу	участь у дискусії.	
4 акад. год.	Тема № 5 Нехімічні види залежності. Ігрова залежність.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 6 Технологічні види залежності.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 7 Залежність від стосунків.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
4 акад. год.	Тема № 8 Соціально-психологічна профілактика залежностей.	Лекція/ Дискусія	Текст лекції	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 1 Феномен залежності. Класифікації залежностей. Адиктивна поведінка як соціальне відхилення. Визначення поняття залежність. Співвідношення понять залежність та адикція. Види класифікацій залежностей.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Анотувати прочитану додаткову літературу	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	Соціально-психологічні ознаки залежної поведінки.						
2 акад. год.	Тема № 2 Чинники залежної поведінки Фактори, що детермінують залежну поведінку: біологічні, соціальні, сімейні, особистісні. Типи сімейного виховання, що підвищують ризик формування залежної поведінки. Залежна поведінка і залежна особистість. Види втечі від реальності. Соціальні і особистісні наслідки адиктивної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 3 Хімічні види залежності. Наркотична залежність. Наркотики в культурі людства. Визначення наркотиків і наркоманії. Мотиви вживання наркотичних речовин. Молодіжна субкультура і наркотики. Вплив наркотиків на організм і психіку людини. Соціальні і психологічні передумови наркотизації та причини немедичного вживання наркотиків. Етапи формування пронаркотичної поведінки. Види наркотичних речовин, їх вплив на організм та симптоми.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 4 Хімічні види залежності. Алкогольна залежність. Алкоголізм як вид хімічної залежності. Класифікації алкоголізму. Основні концепції походження алкоголізму. Біо-психо-соціальна концепція алкоголізму.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	Нейрофізіологічні механізми виникнення алкогольної залежності. Групи ризику. Абстинентний синдром при алкоголізмі						
4 акад. год.	Тема № 5 Нехімічні види залежностей. Ігрова залежність. Психологічні особливості осіб, схильних до азартних ігор. Специфіка середовища гральних закладів. Соціальна складова проблеми. Соціально-психологічні наслідки. Типові ознаки залежності від азартних ігор. Фази ігрового циклу. Стадії розвитку залежності.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема № 6 Технологічні залежності. Технологічні залежності (інтернет-залежність, мобільний телефон, телебачення). Особливості мережі Інтернет, що сприяють поширенню залежності. Види інтернет-залежності. Діагностичні критерії визначення Інтернетзалежності. Риси особистості Інтернет-залежної людини. Стадії розвитку залежності. Механізм формування психологічної залежності від рольових комп'ютерних ігор.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

2 акад. год.	Тема № 7 Залежність від стосунків. Сексуальна залежність. Основні форми прояву гіперсексуальності. Прихованість сексоголізма. Мотивація гіперсексуальності, вікові особливості. Любовна залежність. Основні характеристики та етапи перебігу любовної залежності. Психоаналітичне тлумачення залежних любовних стосунків. Страх інтимності, почуття неповноцінності, страх залежності та нехтування. Значення страху покинутості. Особливості невротичної потреби у коханні. Критерії зрілої любові.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
4 акад. год.	Тема № 8 Соціально-психологічна профілактика залежностей. Основні напрямки і форми профілактики залежної поведінки. Первинна, вторинна і третинна профілактика. Основні форми профілактичної роботи. Соціально-психологічна корекція залежної поведінки. Профілактика вживання алкоголю і наркотиків. Зміст соціальної і психологічної профілактики наркотизації серед груп ризику. Соціальна і психологічна реабілітація хворих на наркоманію. Особливості	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна Допоміжна	1.Опрацювати текст лекції. 2. Підготувати усну доповідь відповідно до плану практичного заняття	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	надання психологічної допомоги особам, які мають алкогольну залежність. Принципи психологічної допомоги при хімічних і нехімічних формах залежності. Групи самодопомоги.						
	Залік						

11. Система оцінювання та вимоги

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 12-бальною системою.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях приймається рівним 12.

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до практичних, семінарських, лабораторних занять, в журнал академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять та має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою передготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4,5,6), достатнього (7,8,9) та високого рівня (10,11,12).

Написання модульних контрольних робіт, виконання завдань самостійної роботи та індивідуальних завдань обов'язкові. До їх виконання допускаються всі студенти. Невиконання МКР, самостійної та індивідуальної роботи оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР, завдань самостійної та індивідуальної роботи отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, а також ті, що не з'явилися для їх виконання або не виконали їх завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Вважається, що студент підготувався до екзамену, якщо його рейтингова оцінка за результатами екзамену більша або рівна 24 балам (60 % від вагового балу оцінювання навчальних досягнень студента на екзамені).

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок студента на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації студентом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непередготовленістю або недостатньою передготовленістю до них.

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Змістовий модуль № 1 (100 балів)			100
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	
35 балів	15 балів	50 балів	

12. Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Змановская Е.В. Девиантология: (Психология отклоняющегося поведения) : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 288 с.
2. Максимова Н.Ю., Толстоухова С.В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. – К., 2000. – 200 с.
3. Самыгин П.С. Девиантное поведение молодежи. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 440 с.
4. Соціальна педагогіка : теорія і технології : Підручник / За ред. І.Д. Зверєвої. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
5. Старшенбаум Г.В. Аддиктология : психология и психотерапия зависимостей. – М., 2006.
Формування здорового способу життя : Навч. посіб. Для слухачів курсів підвищення кваліфікації держ. службовців / О.О. Яременко та інші. –К. : УІСД, 2000. – 232 с.

Допоміжна

1. Абрамова Г.С. Практикум по возрастной психологии: учеб. пособие для студентов вузов / Г.С. Абрамова.

- М: Издательский центр «Академия», 1998. – 320 с.
2. Теорія і практика соціальної роботи : профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі : Робочі матеріали. 18-30 вересня 2000 року. –
 3. К., 2000. – 105 с.
 4. Трубавіна І.М. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками : Науково-методичні матеріали для працівників соціальних служб, учителів, соціальних педагогів, студентів педагогічних вузів. – К. : УДЦССМ, 2000. – 88 с.
 5. Шорохова О.А. Жизненные ловушки зависимости и созависимости. – СПб., 2002.